

Afghanistan

Utviklingen vil med stor sannsynlighet gjøre det nødvendig for Norge å ta et enda større ansvar for sikkerheten i Afghanistan, skriver leder av utenriks- forsvarskomiteen.

INE ERIKSEN SØREIDE
(Høyre), leder av Stortingets
utenriks- og forsvarskomite

Det norske engasjementet i Afghanistan går i 2010 inn i sitt niende år. Siden høsten 2001 har Norge bidratt aktivt til den internasjonale innsatsen i landet. Mange av trådene i norsk utenriks- og forsvarspolitikken samles nettopp i Afghanistan. Vi har deltatt med både sivile og militære virkemidler – i hele spekteret fra ren nødhjelp og humanitær bistand via langsiktig utviklingshjelp og statsbygging til militære virkemidler, opplæringslag og spesialstyrker. Norske soldater deltar i det som i realiteten er en krig. Bredden i Afghanistan-engasjementet og de krav som reises, viser behovet for å se sivile og militære virkemidler, politikk og strategi i sammenheng.

Norsk sikkerhetsinteresse.

Utgangspunktet er at Norge deltar i Afghanistan fordi det er i vår interesse. Først og fremst gikk det internasjonale samfunnet inn for å forhindre at landet igjen kan brukes som en base for å planlegge og utføre angrep mot oss eller våre allierte. Under Taliban-regimet frem til 2001 var landet et fristed for terrorister som truet internasjonal fred og sikkerhet. Regimet i seg selv var et av de mest undertrykkende og avskyelige verden har sett på lenge.

Men, for å oppnå målet om sikkerhet på sikt må man skape stabilitet gjennom å bygge opp en noenlunde fungerende stat med en akseptabel grad av legiti-

met og kontroll over størstedelen av landet. Sikkerhet forutsetter stabilitet, som igjen forutsetter utvikling og vekst – også mål i seg selv for norsk internasjonalt engasjement. I tillegg må en meget vanskelig humanitær situasjon i store deler av landet avhjelpes.

I den grad en legitim, stabil afghansk regjering med et fungerende statsapparat, politi- og militærvesen også er demokratisk er dette et pluss, men vi kan ganske enkelt ikke forvente et styre av demokratisk, vestlig modell i et førindustrielt samfunn i Sentral-Asia. Målet må være å sette afghanerne i stand til å kunne bestemme over egen fremtid, og så arbeide for å påvirke denne samfunnsutviklingen i en positiv retning. Vesten må nok utvise noe mer ydmykhet i forhold til et samfunn så forskjellig fra vårt eget. I sin tale til FNs generalforsamling i høst sa president Obama akkurat dette: "The perfect must not be the enemy of progress". Amerikansk og alliert strategi tilpasses nå tilsvarende, og målet, "the end state", er redefinert smalere og mer realistisk. Kravene til afghanske myndigheter forsterkes, og behovet for å se utviklingen i Afghanistan i tett sammenheng med nabolandene og regionen er klart for alle.

Veien videre

Situasjonen er likevel vanskelig. Karzai-regimet er svakt, gjennomkorrupt og upopulært etter valget, Taliban truer med å spre opprøret til hele landet etter hvert som de kommer under press i sine kjerneområder. Nord-Afghanistan er ikke lenger like fredelig og rolig som man tenkte seg for noen få år siden. Norske og allierte styrker er i stadige trefninger. Utviklingen vil med stor sannsynlighet

gjøre det nødvendig for Norge å ta et enda større ansvar for sikkerheten i vårt område. Det syntes å komme overraskende på Regjeringen her hjemme da man i fjor høst oppdaget at verken afghanske eller amerikanske styrker ville bli flyttet til Faryab-provinsen for å avhjelpe oss. Det er en følelse våre allierte som har kjempet i syd har kjent i flere år. Alliansesolidaritet går begge veier.

Veien fremover er skissert gjennom den nye implementeringen av alliansens og USAs strategi og general McChrystals rapport. Men den veien er ikke enkel, og den er ikke ufarlig. Å gå inn i flere befolkningssentra, fokusere på å beskytte den afghanske sivilbefolkningen, redusere egen styrkebeskyttelse og flystøtte og operere lett, i og for sivilbefolkningen, øker på kort sikt risikoen for allierte soldater. Likevel blir dette enda viktigere fordi vi ser at Taliban vrir sine angrepene for å ramme sivilbefolkningen fremfor ISAF-styrkene og beskyttelsesbehovet derfor øker. Det er et tøft valg, men et jeg mener vi må ta dersom vi skal lykkes.

Andre land i NATO opererer med full integrering av sivil- militære operasjoner. Den norske modellen som opprettholder vanntett skille mellom sivil og militære innsats bør revurderes, mener Eriksen Søreide. (Foto: Norsk spesialsoldat hjelper en afghaner/FMS.)

Å nøle for lenge er farlig. McChrystal mente i august 2009 at man har 12 måneder på å lykkes. Hvis afghanske myndigheter og de allierte viser tegn til å vike unna, vil afghanerne sette seg på gjerdet i frykt for et fremtidig Taliban-regime. Vi må vise at Taliban og ekstremismen tilhører fortiden. At vi stiller opp til jobben er gjort. Ingen må være i tvil om at dette er i vår klare interesse.

Samspillet mellom sikkerhet og utvikling er helt sentralt i Afghanistan. Det er denne krevende kombinasjonen NATO må bidra til å realisere. Den store feilkoblingen enkelte i Norge gjør, er forestillingen om at det militære engasjementet i Afghanistan representerer en offensiv strategi, mens humanitær og sivil bistand representerer en defensiv strategi. Dette hører man for eksempel ved bruken av begrepet "angrepskrig", som også enkelte partier bruker for å beskrive hvordan en rekke av våre aller nærmeste allierte opererer.

I kampen for et nytt afghansk samfunn er det tvert i mot utviklingen som er

sverdet, og soldatene som representerer skjoldet. Du vinner ikke krigen uten at skjoldet gir sverdet spillerom.

Sivilt-militært

Derfor er rene militære bidrag heller ikke tilstrekkelig. Norge og våre allierte har forpliktelser i Afghanistan som løper ut over det som tradisjonelt er Forsvarets oppgaver. Og ingen har noensinne ment at denne kampen vil kunne vinnes utelukkende militært. Koordinasjon og samarbeid er avgjørende. Dette er også et sentralt poeng i McChrystals strategi.

Sivile organisasjoner ønsker forståelig nok ikke å gå inn i områder der sikkerhetssituasjonen for personellet er for dårlig. Samtidig er det stor motstand mot at soldater skal bedrive virksomhet som gjør at det blir vanskelig for befolkningen å skille mellom de sivile organisasjonene og de militære styrkene. Utviklingsarbeid hverken Forsvarets eller NATOs kjerneoppgave. Likevel synes det klart at ISAF snarlig vil måtte påta seg større ansvar for sivile oppgaver. I valget mellom

” Sivile og militære organisasjoner bør kunne samarbeide tettere.

at avgjørende viktige oppgaver ikke blir utført eller at noen som egentlig ikke burde utført dem faktisk gjør det, vil det siste alternativet måtte vinne frem. Det er derfor behov for en konstruktiv tilnærming til hva ISAF og de militære kan bidra med. Sivile organisasjoner og militære styrker bør kunne samarbeide tett.

De humanitære organisasjonene og utviklingsorganisasjonene ville ikke vært i stand til å fungere uten den sikkerheten ISAF-styrkene leverer. Ekstreme opprørere i Taliban skiller ikke mellom sivil og militær tilstedeværelse fra det internasjonale samfunnet. Opprørerne anser alle som mål, noe blant annet angrepene på FN illustrerer. Av en fiende Taliban er alle som ønsker utvikling, stabilitet og fremgang definert som fiender. Sikkerhet og utvikling er i sin natur politisk i denne konflikten, behovet for koordinering av virkemidlene er derfor desto større.

Norge opererer i dag med en modell hvor det er vanntette skiller mellom sivil og militær innsats. Dette skaper en situasjon hvor den ene hånden ikke vet hva den andre gjør, og den samlede innsatsen svekkes. Den norske modellen bør revurderes og evalueres. Sivilt og militært engasjement må koordineres bedre. Allierte, som Nederland, har lenge operert med en fullt ut integrert sivil-militær operasjon i sitt PRT, under sivil kommando. Deres operasjonsmotto er "så sivil som mulig, så militært som nødvendig". Dette er selve kjernen i en "counter-insurgency"-strategi, og noe vi må ta innover oss.

Å legge til rette for et konstruktivt samarbeid i Afghanistan er et ledelsesansvar. Det er et regjeringsansvar. Til syvende og sist handler det hele om å vinne freden, og legge til rette for en positiv utvikling for hardt prøvede medmennesker i Afghanistan. Suksess måles i afghanernes opplevelse av trygghet, og vi har langt igjen. ■